

Plan- och byggfrågor

Sammanfattning

Civilutskottet behandlar i detta betänkande ett sextiotal motionsyrkanden från 2007 års allmänna motionstid som avser plan- och byggfrågor i vid bemärkelse. Flertalet av de frågor som tas upp har anknytning till vad som regleras genom plan- och bygglagen och lagen om tekniska egenskapskrav på byggnader m.m. Vidare behandlas motionsförslag som gäller lagen om energideklarationer för byggnader, lagen om bostadsanpassningsbidrag samt frågor om byggregler, solfångare och byggande i trä.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden.

Vad gäller yrkanden i frågor med anknytning till plan- och bygglagstiftningen hänvisar utskottet till pågående beredning inom Regeringskansliet samt till två utredningar, Byggprocessutredningen och Miljöprocessutredningen. Utskottet anser att kommande ställningstaganden och förslag från regeringen bör avvaktas.

Utskottet avstyrker också övriga motionsyrkanden med hänvisning bl.a. till pågående arbete och tidigare fattade beslut.

I betänkandet finns sju reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Utskottets överväganden	5
Inledning	5
En fortsatt reformering av plan- och bygglagstiftningen	5
Byggregler	13
Solfångare på tak	15
Energideklarationer för egna hem	16
Byggande i trä	17
Bostadsanpassningsbidrag	19
Reservationer	21
1. En fortsatt reformering av plan- och bygglagstiftningen, punkt 1 (s)	21
2. En fortsatt reformering av plan- och bygglagstiftningen, punkt 1 (v)	23
3. En fortsatt reformering av plan- och bygglagstiftningen, punkt 1 (mp)	28
4. Byggregler, punkt 2 (v)	31
5. Byggregler, punkt 2 (mp)	32
6. Solfångare på tak, punkt 3 (mp)	33
7. Bostadsanpassningsbidrag, punkt 6 (v, mp)	34
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	35
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2007	35

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. En fortsatt reformering av plan- och bygglagstiftningen

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:C206 yrkandena 1–4 och 6–8, 2007/08:C214, 2007/08:C222, 2007/08:C226 yrkandena 2–4, 2007/08:C230, 2007/08:C254 yrkande 3, 2007/08:C255, 2007/08:C256, 2007/08:C257, 2007/08:C263 yrkandena 1, 2 och 6, 2007/08:C267, 2007/08:C280, 2007/08:C288, 2007/08:C289, 2007/08:C292, 2007/08:C322 yrkandena 1 och 2, 2007/08:C326, 2007/08:C327, 2007/08:C340, 2007/08:C352, 2007/08:C359, 2007/08:C368 yrkande 1, 2007/08:C371 yrkande 20, 2007/08:C387, 2007/08:C391, 2007/08:C395 yrkandena 1–3, 2007/08:C396 yrkande 3, 2007/08:C402 yrkandena 1–5, 2007/08:C422 yrkandena 1 och 2, 2007/08:Fö202 yrkande 2, 2007/08:So254 yrkandena 2 och 3, 2007/08:T327 yrkandena 6 och 7, 2007/08:T545 yrkande 2 och 2007/08:A402 yrkande 22.

Reservation 1 (s)

Reservation 2 (v)

Reservation 3 (mp)

2. Byggregler

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:C290, 2007/08:C371 yrkande 14 och 2007/08:MJ449 yrkande 19.

Reservation 4 (v)

Reservation 5 (mp)

3. Solfångare på tak

Riksdagen avslår motion 2007/08:C371 yrkandena 16 och 17.

Reservation 6 (mp)

4. Energideklarationer för egnahem

Riksdagen avslår motion 2007/08:C236.

5. Byggande i trä

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:C408 och 2007/08:C413.

6. Bostadsanpassningsbidrag

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:C254 yrkande 1, 2007/08:C415, 2007/08:Fö213 yrkande 2 och 2007/08:So254 yrkande 4.

Reservation 7 (v, mp)

Stockholm den 6 mars 2008

På civilutskottets vägnar

Carina Moberg

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Carina Moberg (s), Inger René (m), Ewa Thalén Finné (m), Johan Löfstrand (s), Lennart Pettersson (c), Christina Oskarsson (s), Jan Ertsborn (fp), Hillevi Larsson (s), Christine Jönsson (m), Gunnar Sandberg (s), Yvonne Andersson (kd), Anti Avsan (m), Egon Frid (v), Ameer Sachet (s), Lars Tysklind (fp), Jan Lindholm (mp) och Katarina Brännström (m).

Utskottets överväganden

Inledning

Civilutskottet behandlar i detta betänkande motioner från 2007 års allmänna motionstid som avser plan- och bygglagstiftningen. Flertalet av de frågor som tas upp har anknytning till vad som regleras genom plan- och bygglagen (1987:10) – (PBL) – och lagen (1994:847) om tekniska egen-skapskrav på byggnader m.m. – (BVL) – med anknytande förordningar och myndighetsföreskrifter.

I det inledande avsnittet behandlas motioner som ansetts ha anknytning till frågor som är aktuella i den pågående reformeringen av plan- och bygglagstiftningen. Därefter behandlas under skilda rubriker motionsförslag som gäller lagen (2006:985) om energideklarationer för byggnader, lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag samt frågor om byggregler, solfångare och byggande i trä.

Motionsförslagen finns i *bilagan*.

I samband med utskottets beredning av ärendet har företrädare för Sveriges Träbyggnadskansli samt Nationella träbyggnadsstrategin framfört synpunkter i frågor om förutsättningarna för bostadsbyggande i trä.

En fortsatt reformering av plan- och bygglagstiftningen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden i frågor med anknytning till framför allt plan- och bygglagen. Utskottet hänvisar till pågående beredning inom Regeringskansliet samt kommande ställningstaganden och förslag från regeringen.

Jämför reservationerna 1 (s), 2 (v) och 3 (mp).

Bakgrund

En översyn av plan- och bygglagstiftningen inleddes under hösten 2002 av den parlamentariskt sammansatta PBL-kommittén. Tre år senare, dvs. hösten 2005, överlämnade kommittén sitt slutbetänkande *Får jag lov? Om planering och byggande* (SOU 2005:77). Betänkandet sändes ut på en bred remiss till kommuner, myndigheter, organisationer m.fl. Remissbehandlingen avslutades i februari 2006. Därefter inleddes en beredning av ärendet inom Regeringskansliet.

Beredningen inom Regeringskansliet har hittills resulterat i att regeringen på grundval av PBL-kommitténs arbete lagt fram två propositioner för riksdagen. Det gäller propositionerna Ny instansordning för PBL-ären-

den (prop. 2006/07:98, bet. 2006/07:CU31, rskr. 2006/07:191) och Ett första steg för en enklare plan- och bygglag (prop. 2006/07:122, bet. 2007/08:CU3, rskr. 2007/08:54). Huvuddelen av de förslag och överväganden som presenterades av PBL-kommittén är emellertid föremål för fortsatt beredning inom Regeringskansliet. Vidare har två utredningar tillsatts av regeringen med uppgifter som anknyter till PBL-kommitténs förslag.

Den ena, Byggprocessutredningen (dir. 2007:136), tillkallades i september 2007 och har i uppdrag att överväga frågor om bl.a. förfarande vid detaljplaneläggning, effektivare tillsyn och kontroll i byggprocessen samt en tydligare ansvarsfördelning mellan inblandade parter. Uppdraget ska redovisas senast den 31 maj 2008.

Den andra, Miljöprocessutredningen (dir. 2007:94), tillkallades i juni 2007 och har till uppgift att utreda och föreslå de organisations- och författningsändringar som behövs för en ändrad instansordning för vissa mål och ärenden enligt miljöbalken och PBL. Översynen omfattar även de processuella reglerna för PBL-, miljö- och fastighetsmålen. I ett tilläggsdirektiv (dir. 2007:184) har utredaren fått i uppdrag att utreda författningsändringar i fråga om förnybar energi, vattenverksamhet, riksintressen, miljökonsekvensbeskrivningar samt samordning och samråd i prövningsförfarandet. Utredningen avgav i december 2007 delbetänkandet En ny instansordning för mål enligt Plan- och bygglagen (SOU 2007:111). De förslag som lämnas i delbetänkandet innebär att domstolsprövningen av kommunernas och länsstyrelsernas beslut enligt PBL, i enlighet med riksdagens ställningstagande våren 2006 (bet. 2006/07:CU31), ska ske vid de nuvarande miljödomstolarna. Miljöprocessutredningen ska slutredovisa sitt uppdrag senast den 31 december 2008.

Motionerna

I detta avsnitt redovisar utskottet under ett antal underrubriker kortfattat samtliga motioner som ansetts ha anknytning till frågor som är aktuella i den pågående reformeringen av plan- och bygglagstiftningen, för att i det efterföljande avsnittet ta ställning till motionerna i ett sammanhang.

Beredningen av utredningsförslagen

I motion C402 av Carina Moberg m.fl. (s) föreslås att helheten av PBL-kommitténs arbete bör beaktas (yrkande 1). Inriktningen av övervägandena i motionen är att regeringen bör presentera en samlad PBL-proposition för riksdagen. I motionen pekas också ut ett antal frågor som särskilt bör beaktas i propositionen. Dessa yrkanden redovisas nedan under respektive underrubrik.

Plan- och byggprocessen m.m.

I motion C292 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (s) föreslås ett tillkännagivande om att de överklagandeprocesser som är kopplade till PBL bör förenklas. Även i motion C396 av Siw Wittgren-Ahl m.fl. (s) föreslås att riksdagen i ett tillkännagivande framhåller behovet av en snabb, effektiv och demokratisk planeringsprocess (yrkande 3).

Carina Moberg m.fl. (s) framhåller i motion C402 vissa angelägna förändringar i PBL-processen som bör ingå i en kommande proposition. Det gäller en enklare och mer strategisk översiktsplanering (yrkande 2), slopad bygganmälan (yrkande 3) samt tydliga regler om rätten att överklaga (yrkande 4).

I motion C322 av Hans Wallmark (m) föreslås att det införs en maxtid för handläggning av överklagade plan- och byggärenden (yrkande 1). Vidare förordas att det införs regler som medger mer rättssäkra processer i fråga om handläggningstid för överklagade plan- och byggärenden (yrkande 2).

Enligt motion C327 av Mats Gerdau (m) bör det införas en avgift för att överklaga detaljplaner och andra kommunala beslut.

I motion C422 av Karin Svensson Smith m.fl. (mp) föreslås att riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag om att införa talerätt för miljöorganisationer vid tillstånd enligt plan- och bygglagen (yrkande 2).

Reglering genom detaljplan och bygglov

Möjligheten att reglera markanvändningen genom detaljplan tas upp i ett antal motioner.

I motion C214 av Lennart Pettersson och Roger Tiefensee (båda c) föreslås att krav på anslutning till fjärrvärmenät ska kunna ställas i detaljplan.

Annelie Enochson (kd) förordar i motion C222 att markområden i nya områden reserveras för allmänna ändamål som samlingslokaler och kyrkor.

Enligt motion C255 av Anders Åkesson och Karin Nilsson (båda c) bör det vara möjligt att tillåta bebyggelse i område med miljöstörningar samt att undanröja möjlighet till skadeståndskrav genom ett till fastigheterna knutet avtalsservitut. Även i motion C256 av Staffan Danielsson och Jan Andersson (båda c) föreslås att bygglov kopplat till ett avtalsservitut ska kunna ges i områden med vissa miljöstörningar.

I motion C257 av Sven Yngve Persson och Staffan Appelros (båda m) föreslås att det införs regler som innebär att nyetablering av bostäder inte får begränsa rätten att fortsätta med pågående verksamhet inom jordbruk.

Ulrika Karlsson i Uppsala och Jan Ericson (båda m) föreslår i motion C387 att riksdagen ska göra ett tillkännagivande om behovet av att se över PBL i syfte att stärka den fria etableringsrätten. Motionärerna framhåller bl.a. att det bör vara lättare att etablera viss näringsverksamhet i ett bostadsområde.

Frågor om bygglovspliktens omfattning tas upp i två motioner.

I motion C402 av Carina Moberg m.fl. (s) föreslås att kraven på bygglov för anläggningar och andra fasta anordningar i miljön får en generell utformning (yrkande 5). Motionärerna anser att regeringen i förordning närmare bör ange vilka anordningar som omfattas av lovplikten.

Luciano Astudillo (s) vänder sig i motion C288 mot att bl.a. större reklamflaggor inte omfattas av bygglovsplikten och föreslår att lagstiftningen på området förtydligas.

Planering för handelsetableringar

I motion C206 av Lars Ohly m.fl. (v) föreslås två tillkännagivanden om handelsetableringar. Enligt det första bör särskilda bestämmelser rörande detaljhandelsanläggningar i externa lägen införas i PBL (yrkande 1). Vidare föreslås att ett moratorium avseende externa köpcentrum införs i avvaktan på ändringar i PBL (yrkande 2). Motsvarande förslag läggs även fram i motion T327 av Lars Ohly m.fl. (v) i yrkandena 6 och 7.

Förslag om att externhandel ska vara tillståndspliktig enligt miljöbalken läggs fram i motion C422 av Karin Svensson Smith m.fl. (mp) yrkande 1.

I motion C230 av Sofia Arkelsten (m) föreslås att ett rent handelsbegrepp ska införas i PBL med innebörden att kommunerna inte ska kunna styra handelns inriktning.

Bullerfrågor i planeringen

Motion C226 av Egon Frid m.fl. (v) handlar om bullerproblem i tätorter. Tre av motionens förslag om tillkännagivanden har hänvisats till civilutskottet. Enligt det första bör riktlinjerna för buller förtydligas (yrkande 2). Det andra syftar till att de relevanta mätningarna av buller ska vara sådana som görs inomhus, bakom stängda fönster (yrkande 3). Slutligen föreslås en samordning av PBL och miljöbalken vad gäller prövningen av planer avseende buller (yrkande 4).

Även i motion C395 av Gustav Blix och Sten Nordin (båda m) föreslås riksdagen göra tre tillkännagivanden med inriktning på att bostadsbyggande inte får hindras av alltför strikta bullerregler. Tillkännagivandena går ut på att det bör införas förbättrade villkor för byggandet (yrkande 1), att städer måste få växa på städernas villkor (yrkande 2) samt att dagens regler om buller i samband med ny- och ombyggnad bör ses över (yrkande 3).

Lågstrålande zoner och mobiltelefonimaster

Tre motioner innehåller förslag om att s.k. lågstrålande zoner bör kunna inrättas där möjligheterna att uppföra mobiltelefonimaster och olika elektriska anläggningar begränsas.

I motion C280 av Billy Gustafsson och Louise Malmström (båda s) förordas att överväganden kommer till stånd om rätt för kommuner att inrätta elfria zoner inom ett geografiskt område.

Även i motion Fö202 av Jan Lindholm m.fl. (mp) föreslås ett tillkännagivande om att det i PBL bör skapas utrymme för kommuner att freda lågstrålande områden (yrkande 2).

I motion So254 av Kerstin Lundgren och Per Lodenius (båda c) föreslås tillkännagivanden om att kommunerna bör ha möjlighet att inrätta lågstrålande zoner och införa krav på samordning av mobiltelefonimaster (yrkande 2). Vidare förordas att försiktighetsprincipen ska tillämpas vid utformning och lokalisering av alla installationer (yrkande 3).

Klimat- och energifrågor i planeringen

I fem motioner föreslås riksdagen göra tillkännagivanden om behovet av att klimat- och energifrågorna i högre grad beaktas i den fysiska planeringen.

I motion C267 av Sinikka Bohlin (s) framhålls behovet av ett sektorsprogram för samhällsbyggnad i syfte att hantera frågor om klimatpåverkan och resurshushållning.

Gunnar Sandberg (s) framhåller i motion C289 att frågor om energiåtgång i bostadsmiljöerna måste beaktas redan i planprocessen.

I motion C368 pekar Carina Ohlsson (s) på nödvändigheten av att det tas hänsyn till klimatförändring och risken för översvämningar i all fysisk planering (yrkande 1).

Jan Lindholm och Karla López (båda mp) föreslår i motion C371 ett tillkännagivande om vikten av förtätning av den byggda miljön enligt klimatomålen (yrkande 20).

I motion T545 av Peter Eriksson m.fl. (mp) förordas en ändring av plan- och bygglagen så att strategiska klimatinvesteringar får status som riksintresse när planer för sådana ställs mot andra intressen (yrkande 2). Förslaget läggs fram med hänvisning till att enskilda kommuner inte ska kunna bromsa eller stoppa angelägna järnvägsprojekt.

Jämställdhetsfrågor i den fysiska planeringen

I motion C206 av Lars Ohly m.fl. (v) anförs att kvinnor och män använder det fysiska rummet på olika sätt och att de inte ges likvärdiga möjligheter att delta i planeringsprocessen. Mot denna bakgrund föreslås att

- krav ska ställas på att jämställdhetskonskvensbeskrivningar tas fram i samband med arbetet med översiktsplaner och detaljplaner (yrkande 3),
- könsuppdelad statistik ska finnas med som underlag i samband med framtagande av översiktsplaner, detaljplaner eller andra plandokument av större betydelse för framtiden (yrkande 4),
- det i plan- och bygglagens portalparagraf ska göras ett tillägg som betonar vikten av jämställda levnadsförhållanden (yrkande 6),
- regeringen aktivt ska verka för att ett jämställdhetsperspektiv inarbetas i EU:s olika dokument som rör fysisk planering (yrkande 7),

- regeringen ska låta undersöka möjligheten att starta ett pilotprojekt i ett tiotal kommuner rörande jämställdhet och fysisk planering och att ett konkret förslag för projektets genomförande presenteras (yrkande 8).

Enligt motion A402 av Peter Eriksson m.fl. (mp) bör länsstyrelserna få regeringens uppdrag att ta fram strategier för hur stödinsatser för jämställdhetsintegrering ska organiseras och genomföras i arbetet med kommunernas översikts- och detaljplaner (yrkande 22).

Barnperspektivet i planeringen

I motion C263 av Egon Frid m.fl. (v) lämnas ett förslag till tillkännagivande om att regeringen bör låta utreda förutsättningarna för att varje kommun ska ha en ansvarig tjänsteman som tillvaratar barnens intressen (yrkande 1). Vidare föreslås att riksdagen ska begära att regeringen lämnar förslag till nationella riktlinjer för barns deltagande och rättigheter i samhällsbyggandet (yrkande 2). Motionärerna hänvisar bl.a. till att man i Norge har ställt tydliga krav på kommunerna när det gäller barn och planering.

Planering för grönområden

I motion C340 av Siw Wittgren-Ahl (s) framhålls behovet av att stimulera till att nya koloniträdgårdsområden anläggs och föreslås ett tillkännagivande om detta. Enligt motionären finns det behov av att definiera dessa områden tydligare i planeringsarbetet.

Siw Wittgren-Ahl och Alf Eriksson (båda s) föreslår i motion C352 ett tillkännagivande om vikten av att i den fysiska planeringen beakta behovet av tillgång till trädgårdar och grönområden av olika slag.

I motion C391 av Anita Brodén och Lars Tysklind (båda fp) föreslås ett tillkännagivande om att behovet av trädgårdar, parker och andra grönområden beaktas i regeringens program för hållbara städer.

Tillgänglighetsfrågor

I motion C254 av Jörgen Johansson (c) föreslås att det i byggnadslagstiftningen införs ett krav på att alla nybyggda äldreboenden i flera våningar ska vara utrustade med hiss (yrkande 3).

Börje Vestlund och Sylvia Lindgren (båda s) föreslår i motion C326 att riksdagen i ett tillkännagivande framhåller att lagstiftningen om tillgänglighet bör ses över i syfte att Sverige ska genomföra det man åtagit sig i Agenda 22 vad gäller tillgänglighet för alla.

Enligt motion C359 av Yilmaz Kerimo och Tommy Waidelich (båda s) bör regeringen göra en översyn av hur tillgänglighetsplanen fungerar så att målet om ett tillgängligt samhälle för alla kan uppnås år 2010.

Boendeplaneringsprogram

I motion C263 av Egon Frid m.fl. (v) föreslås att det ska vara obligatoriskt för kommunerna att upprätta ett boendeplaneringsprogram (yrkande 6). Programmen ska vara heltäckande och övergripande och redovisas för länsstyrelserna minst en gång per mandatperiod. I programmen ska behandlas frågor om bl.a. ekologisk hållbarhet, kvalitet i boendet, äldreboende och tillgänglighet, trygghet i boendet, behovet av integration, barnperspektivet och jämställdhetsperspektivet.

Utskottets ställningstagande

Som framgår av vad som redovisats ovan har ett omfattande utredningsarbete genomförts i syfte att reformera plan- och bygglagstiftningen, vilket hittills resulterat i att regeringen lagt fram två propositioner för riksdagen. Till grund för dessa propositioner och för det nu pågående vidare beredningsarbetet inom Regeringskansliet ligger framför allt PBL-kommitténs utredningsmaterial med överväganden och förslag samt de reservationer och särskilda yttranden som avgavs till kommitténs slutbetänkande. Den breda remissbehandlingen av kommitténs betänkanden har givit ytterligare underlag för detta arbete. I syfte att konkretisera och vidareutveckla PBL-kommitténs förslag på olika områden har också två utredningar tillsatts av regeringen. Byggprocessutredningen ska avsluta sitt arbete under våren, och Miljöprocessutredningen har i slutet av föregående år avgivit ett delbetänkande med förslag i frågor som är av central betydelse för plan- och byggprocessen. Sammantaget finns således ett omfattande underlagsmaterial för den vidare reformeringen av plan- och bygglagstiftningen.

Flertalet av de frågor som tas upp i de motioner som redovisats ovan finns behandlade i underlagsmaterialet för det i Regeringskansliet pågående beredningsarbetet. Utskottet kan också konstatera att motionsförslagen i flera fall ligger helt i linje med PBL-kommitténs ställningstaganden och de förslag från regeringen som riksdagen redan behandlat. Det kan visserligen hävdas att några mer avgränsade frågeställningar som tas upp i vissa motioner inte särskilt har uppmärksammats i det hittillsvarande utredningsarbetet. Samtidigt är dessa avgränsade frågor i flertalet fall beroende av ställningstaganden till de mer övergripande frågorna om behovet av förändringar i bl.a. planinstrumenten och planeringsprocessen. Utskottet har därför valt att behandla samtliga ovan redovisade motioner i ett sammanhang. Enligt utskottets mening har motionsförslagen en sådan koppling till de överväganden som pågår i fråga om plan- och bygglagstiftningens framtida utformning att det inte är ändamålsenligt att riksdagen nu i sak tar ställning till dem. Riksdagen bör i stället avvakta resultatet av det pågående arbetet.

Civilutskottet vill emellertid något kommentera yrkandet i motion C402 som främst gäller formerna för beredning och behandling av det föreliggande utredningsmaterialet. Motionärerna framhåller att helheten av PBL-

kommitténs arbete bör beaktas och bli föremål för behandling i ett sammanhang. Som utskottet förstår yrkandet vänder sig motionärerna mot den ordning som innebär att regeringen redan lagt fram färdigberedda PBL-förslag för riksdagens avgörande och även i övrigt prioriterat vissa frågor genom det kompletterande utredningsarbete som nu pågår. Utskottet kan ha förståelse för uppfattningen att det hade haft ett värde om alla planerade förändringar i PBL kunde ha lagts fram för riksdagens bedömning och avgörande i ett sammanhang. Detta önskemål måste å andra sidan vägas mot det omfattande utredningsmaterial som föreligger och att de behandlade frågorna är av olika komplexitet och angelägenhetsgrad. Ett ytterligare förhållande som måste beaktas är PBL-frågornas samband med frågor som samtidigt prövas i den pågående översynen av miljöbalken och miljöprocessen. Sett mot denna bakgrund anser utskottet att den av regeringen valda ordningen, dvs. att i flera propositioner lägga fram förslag om ändringar i PBL, är motiverad och ägnad att väl beredda förslag kan presenteras för riksdagen.

Utskottet vill vidare, utan att i sak ta ställning till de enskilda förslagen, helt kort kommentera några av de frågor som tas upp i motionerna.

Flera motioner tar upp behovet av en enklare, snabbare och tydligare plan- och byggprocess. Det är också utskottets mening att förenklingar i plan- och byggprocessen och utformningen av ett tydligt system för tillsyn och kontroll är av central betydelse i den fortsatta reformeringen av PBL. Riksdagens beslut våren 2007 (prop. 2006/07:98, bet. CU31, rskr. 191) om principerna för instansordningen för PBL-ärenden kan ses som ett första steg i denna riktning. I de två utredningarna om byggprocessen respektive miljöprocessen konkretiseras formerna för en reformerad PBL-process ytterligare. De synpunkter som förs fram i flera av de aktuella motionerna kan således i betydande utsträckning förväntas bli tillgodosedda i kommande förslag från regeringen.

Utskottet anser vidare att det är angeläget att planlagstiftningen ger kommunerna de instrument som behövs för att möta nya krav som samhällsutvecklingen och en ökad insikt i en global miljöproblematik ställer. Det gäller inte minst hanteringen av frågor om klimatförändring och behovet av en minskad och mer miljöanpassad energianvändning, men även frågor som är av mer regional eller lokal betydelse. Flera motioner tar upp frågor med denna inriktning. Det gäller bl.a. behovet av att bättre beakta energifrågorna i planprocessen samt planering för en fjärrvärmeutbyggnad. Utskottet förutsätter att klimat- och energifrågorna blir föremål för fortsatt uppmärksamhet i det återstående beredningsarbetet inom Regeringskansliet.

Tillgänglighetsfrågorna, som tas upp i några motioner, har ägnats stor uppmärksamhet såväl i PBL-kommitténs arbete som i flera andra sammanhang under de senaste åren. En samhällsutveckling med en allt större andel äldre i befolkningen kommer att ställa höga krav på att bl.a. bostäder och bostadsområden är tillgängliga och användbara för personer med funktionshinder. Detta gäller givetvis särskilt för nybyggda områden, men

även i befintliga miljöer finns en rad åtgärder som kan vidtas med rimliga insatser. Som framförs i en motion bör frågan om hissinstallation ägnas särskild uppmärksamhet när det gäller boendeformer som redan från början är avsedda för äldre personer.

I några motioner framhålls vikten av att i den fysiska planeringen och i andra sammanhang beakta behovet av grönområden i tätorter. Utskottet delar denna uppfattning och kan även instämma i vad som anförs i en motion om att den av regeringen planerade satsningen på hållbara städer kan utgöra ett bra tillfälle att uppmärksamma dessa frågor.

Sammanfattningsvis anser utskottet att samtliga nu behandlade motioner bör avslås av riksdagen med hänvisning till kommande ställningstaganden och förslag från regeringen.

Byggregler

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om översyn av Boverkets byggregler. Utskottet hänvisar till en nyligen genomförd revidering av dessa regler.

Jämför reservationerna 4 (v) och 5 (mp).

Bakgrund

Byggnader som uppförs eller ändras ska uppfylla vissa väsentliga egenskapskrav som regleras i lagen (1994:847) om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk m.m., byggnadsverkslagen (BVL), förordningen (1994:1215) om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk (BVF) samt i myndighetsföreskrifterna, Boverkets byggregler (BBR). I dessa författningar anges minimikraven på byggnader vad gäller utformning, tillgänglighet, bärförmåga, brandskydd, hygien, hälsa, miljö, hushållning med vatten och avfall, bullerskydd, säkerhet vid användning och energihushållning.

BVL och BVF gäller för alla byggnadsverk (byggnader och andra anläggningar) vid nybyggnad (uppförande) och ändring (tillbyggnad eller annan ändring). BBR gäller för byggnader och enbart vid nybyggnad och tillbyggnad.

Motionerna

Tre motioner tar upp frågor om utformning av Boverkets byggregler.

I motion C290 av Morgan Johansson (s) föreslås att en översyn genomförs av Boverkets byggregler. Motionären hänvisar till att många hus under senare år har byggts med felaktiga byggmetoder.

Jan Lindholm och Karla López (båda mp) föreslår i motion C371 att de rekommendationer som utarbetas inom ramen för Bygga-bo-dialogen bör integreras i byggreglerna (yrkande 14).

Enligt motion MJ449 av Lars Ohly m.fl. (v) bör riksdagen begära att regeringen återkommer med förslag till skärpta byggregler avseende energihushållning samt med strängare krav på uppföljning samt efterlevnad av gällande regelverk (yrkande 19).

Utskottets ställningstagande

Civilutskottet anser, liksom motionären i motion C290, att frågor om byggfel och byggfusk bör ägnas stor uppmärksamhet. Den fråga om felaktiga byggmetoder som tas upp i motionen torde emellertid beröra ett betydligt bredare område än vad som kan påverkas enbart genom Boverkets byggregler. Det gäller bl.a. det arbete med att se över formerna för tillsyn och kontroll i byggprocessen som ingår som en viktig del i reformeringen av plan- och bygglagstiftningen. Vidare är givetvis branschens eget arbete med utveckling och kvalitetssäkring av byggmetoder helt avgörande för att byggfel och byggfusk ska kunna elimineras inom sektorn.

Från regeringens sida har helt nyligen – den 21 februari 2008 – beslut fattats om att ge Statskontoret i uppdrag att göra en nulägesbeskrivning av byggsektorn genom en uppföljning av betänkandet Skärpning gubbar! (SOU 2002:115). Uppföljningen ska utgå från de sex olika områden som togs upp i betänkandet, dvs. konkurrens, byggfel och byggfusk, ansvar, tillsyn och kontroll, byggkostnader, utbildning och forskning samt svart arbetskraft och andra skattefrågor. Statskontoret ska redovisa väsentliga genomförda, pågående och planerade insatser inom dessa sex områden. Uppdraget ska vara slutfört senast den 31 december 2008.

Civilutskottet anser att det är angeläget att även Boverkets byggregler samt övriga myndighetsföreskrifter blir föremål för en återkommande översyn och att ny kunskap tas till vara. Det torde också vara verkets utgångspunkt i det arbete som löpande bedrivs på området. Boverket har under de senaste åren genomfört en större översyn och revidering av olika delar i verkets byggregler. År 2006 trädde nya regler i kraft avseende de delar som gäller bl.a. hygien, hälsa och miljö, bullerskydd och energihushållning. Verket har därefter fortsatt arbetet med en översyn av reglerna om bostadsutformning, tillgänglighet, rumshöjd och driftutrymmen samt säkerhet vid användning.

Vad gäller kraven på energihushållning innebar den regeländring som trädde i kraft den 1 juli 2006 att en ny metod för beräkning av energieffektiviteten tillämpas. Tidigare gällande regler var inriktade på att begränsa värmeförlusterna och på klimatskärmens egenskaper, dvs. husets värmeisolering. De nya reglerna innebär i stället att krav ställs på byggnadens energibehov, formulerat som en maximalt tillåten energimängd per golvyta och år. I byggreglerna har vidare införts krav på att byggnadens energianvändning kontinuerligt ska kunna följas upp genom ett mätsystem.

Bygga-bo-dialogen, som omnämns i en av motionerna, är ett samarbete mellan företag, kommuner och regeringen. Dessa aktörer har åtagit sig att aktivt verka för en hållbar utveckling inom bygg- och fastighetssektorn.

Aktörerna har skrivit under en överenskommelse där man förbinder sig att arbeta för att bidra till att uppnå Bygga-bo-dialogens mål samt att göra ett antal åtaganden om konkreta insatser. Aktörerna har också förbundit sig att medverka i uppföljning och utvärdering av Bygga-bo-dialogen. Dialogens sekretariat är lokaliserat till Boverket. Civilutskottet utgår från att de erfarenheter som kan vinnas genom Bygga-bo-dialogen successivt tas till vara i Boverkets arbete på olika områden.

Vad som anförs i de aktuella motionerna ger inte utskottet skäl att föreslå något tillkännagivande till regeringen i de aktualiserade frågorna. Motionerna C290, C371 yrkande 14 och MJ449 yrkande 19 avstyrks med hänvisning till det anförda.

Solfångare på tak

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om solfångare på tak. Utskottet hänvisar till ändrade regler och pågående beredning.

Jämför reservation 6 (mp).

Motionen

I motion C371 av Jan Lindholm och Karla López (båda mp) framhålls vikten av att använda hustak som energiaktiva ytor för att minimera behovet av utifrån tillförd energi. Mot denna bakgrund föreslås att bygglagstiftningen bör innehålla regler om att nya byggnader ska förses med ytmateriäl som tar till vara den energi som faller på byggnaden (yrkande 16). Vidare föreslås i motionen att riksdagen bör ställa sig bakom ett mål om att vart fjärde tak ska ha en solfångare år 2020 (yrkande 17).

Utskottets ställningstagande

Civilutskottet behandlade föregående år (bet. 2006/07:CU18) motionsförslag motsvarande de nu aktuella. Utskottet redovisade då bl.a. följande bakgrund.

Boverkets byggregler som avser energihushållning, som trädde i kraft den 1 juli 2006, är utformade så att byggnadens specifika energianvändning får reduceras med energi från i byggnaden installerade solfångare eller solceller. Detta medför enligt verket konsekvensutredning att sådana installationer främjas.

Statligt bidrag kan i dag utgå till installation av solvärmeanläggning i bostadshus och vissa lokaler. Boverket har haft regeringens uppdrag att följa upp och utvärdera stöden för installation av solvärme. I uppdraget ingick även att föreslå en långsiktig strategi för marknadsintroduktion av solvärme. Boverket redovisade sitt uppdrag i december 2006 i rapporten Ett fortsatt solvärmestöd. I rapporten föreslås att ett nationellt mål för solvärmens fastställs. Enligt Boverkets uppfattning är ett rimligt mål att en miljon solfångare, motsvarande 0,4 TWh, skall

installeras till år 2020. För att detta mål skall uppnås föreslår Boverket dels ett schablonstöd till småhus med direktverkande elvärme i vilka en elvärmd varmvattenberedare byts ut mot en varmvattenberedare med solfångare, dels ett generellt stöd oavsett tillämpning. Boverkets rapport har remissbehandlats, och ärendet bereds nu inom Regeringskansliet.

Av vad som ovan redovisats framgår att de frågor om solvärme i byggnader som tas upp i motionen redan är aktualiserade på olika sätt. Boverkets byggregler har nyligen ändrats på ett sätt som enligt verkets egen bedömning främjar solvärmeinstallationer. Vidare har under det senaste året beslut fattats om att stödet till installation av solvärme ska förlängas med tre år till år 2010. En sammanslagning av två av de stöd som kan utgå till solvärme förbereds för närvarande. Frågan om behovet av ett mål för solvärmeinstallationer har aktualiserats genom ett förslag från Boverket och bereds fortfarande inom Regeringskansliet.

Motion C371 yrkandena 16 och 17 avstyrks.

Energideklarationer för egnahem

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om formerna för energideklaration av egnahem. Utskottet hänvisar till att erfarenhet ännu saknas av hur kravet på energideklaration fungerar för egnahem.

Bakgrund

Riksdagen beslutade våren 2006 att införa en lag om energideklarationer (prop. 2005/06:145, bet. BoU9, rskr. 213). Lagen (2006:985) om energideklarationer för byggnader, som trädde i kraft den 1 oktober 2006, är en del i det svenska genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/91/EG om byggnaders energiprestanda. Lagen syftar till att främja en effektiv energianvändning och en god inomhusmiljö i byggnader.

Lagen innehåller bestämmelser avseende en skyldighet för ägaren till en byggnad att se till att vissa uppgifter om byggnadens energianvändning och inomhusmiljö deklarerar i en energideklaration. En sådan deklaration ska upprättas när en byggnad uppförs. Vidare gäller för vissa byggnader att ägare ska se till att det alltid finns en energideklaration som inte är äldre än tio år. Det sistnämnda kravet gäller inte för en- och tvåbostadshus som inte hyrs ut, dvs. flertalet småhus. För dessa gäller emellertid att en deklaration ska upprättas när en byggnad säljs, om det inte redan finns en deklaration som inte är äldre än tio år. Energideklarationen ska upprättas av en oberoende expert.

Motionen

I motion C236 av Jan Ericson (m) föreslås att egnahemsägare själva ska få upprätta en energideklaration i förenklad form för sin bostad. Motionären framhåller att kravet på att en deklARATION ska upprättas av en oberoende expert kan medföra höga kostnader för fastighetsägaren.

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan gäller kravet på energideklARATION av flertalet småhus endast i samband med uppförande och försäljning. Kravet på att en energideklARATION ska finnas i samband med försäljning gäller efter den 31 december 2008. I samband med uppförande gäller kravet på energideklARATION inte om byggnmälan gjorts före den 1 januari 2009.

Någon egentlig erfarenhet av hur kravet på energideklARATION fungerar i olika avseenden för egnahemsägare har således hittills inte hunnit vinnas. Enligt utskottets uppfattning får det förutsättas att kostnaderna för en energideklARATION av egnahem kommer att kunna stå i proportion till syftet med och nyttan av deklARATIONEN. Utskottet är inte berett att förordna en ordning som innebär att ägaren själv får upprätta en deklARATION i förenklad form. Enligt utskottets mening kan det bl.a. ifrågasättas om värdet av en sådan deklARATION skulle stå i överensstämmelse med lagens syfte.

Motion C236 avstyrks således.

Byggande i trä

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om statliga insatser för byggande i trä. Utskottet hänvisar till pågående arbete.

Bakgrund

På förslag från näringsutskottet (bet. 2001/02:NU12) initierade riksdagen våren 2002 genom ett tillkännagivande till regeringen (rskr. 2001/02:231) vissa åtgärder i syfte att främja träanvändningen inom olika sektorer. De insatser som därefter gjorts på området har till stor del varit inriktade på frågor om byggande i trä.

I december 2002 tillsatte regeringen en förhandlare med uppdraget att ta fram underlag för en överenskommelse kring en nationell strategi för att främja en ökad användning av trä i byggandet. I januari 2004 redovisades rapporten Mer trä i byggandet – underlag för en nationell strategi för att främja trä i byggandet (Ds 2004:1).

Regeringen utsåg i maj 2005 en ordförande för en kommitté med uppdrag att samordna en träbyggnadsstrategi – Nationella träbyggnadsstrategin. Till kommittén har knutits en brett sammansatt referensgrupp med

representanter för de aktörer som berörs av träbyggnadsstrategin, dvs. producenter, beställare, projektörer och forskningsråd. Ordföranden ska samverka med intressenterna på området och verka för att åtgärderna i linje med strategin främjar utvecklingen inom byggsektorn vad gäller utbudet av fler och bättre långsiktigt hållbara alternativ, utifrån objektiva grunder. I uppdraget (N2004/8050/ESB) framhålls särskilt att ordföranden ska beakta det konkurrensrättsliga regelverket och verka för en förbättrad konkurrens på området.

Enligt den ursprungliga tidsplanen skulle uppdraget för träbyggnadsstrategin avslutas med en redogörelse för vad som uppnåtts senast den 31 december 2006. Tidsplanen har därefter ändrats i två regeringsbeslut, senast den 25 januari 2007. Slutdatum för arbetet är nu bestämt till den 31 december 2008.

Motionerna

Två motioner har väckts i frågor om samhällets insatser för att främja träanvändningen inom byggsektorn.

I motion C408 av Carina Adolfsson Elgestam m.fl. (s) framhålls att användning av trä i byggandet ger stora miljöfördelar. Mot denna bakgrund föreslås att regeringen överväger att utforma ett nationellt mål för ökad användning av trä i byggandet.

Enligt motion C413 av Jan R Andersson (m) gynnar staten ensidigt byggande i trä genom den statliga träbyggnadsstrategin och motverkar därigenom ett konkurrensneutralt val av byggmaterial. Mot denna bakgrund föreslås att träbyggnadsstrategin ska avskaffas.

Utskottets ställningstagande

De två motionerna kan något förenklat sägas inta motsatta ståndpunkter vad gäller statens insatser på träbyggnadsområdet. I den ena framhålls att det bör vara ett mål i sig att öka träanvändningen medan det i den andra riktas invändningar mot ett ensidigt gynnande av träbyggandet som anses ha motverkat konkurrensen vad gäller materialval. Utskottet vill för sin del anföra följande i den aktualiserade frågan.

De statliga insatser som gjorts på området sedan riksdagen tog sitt initiativ våren 2002 har syftat till att uppmärksamma och främja trämaterial som ett naturligt inslag i den svenska byggverksamheten. Utgångspunkten har emellertid hela tiden varit att åtgärderna ska vara inriktade på att uppnå en konkurrensneutral situation där det överlåts till byggherrar och byggare att inom ramarna för gällande författningar välja material. I detta val ingår såväl tekniska och miljömässiga som ekonomiska överväganden. Behovet av att under en period särskilt uppmärksamma byggande i trä har i stället sin grund i att användningen av trämaterial, särskilt i flerbostadshus och andra större byggnader, varit mindre vanlig i Sverige än i flera andra länder med motsvarande förutsättningar när det gäller tillgången på skogsråvara. Som orsak till detta brukar nämnas bl.a. de villkor som tidi-

gare gällde enligt byggnadslagstiftningen och att trämaterialiet inte givits tillräcklig uppmärksamhet i utbildningen av ingenjörer, arkitekter och andra nyckelgrupper.

Civilutskottet har i samband med beredningen av detta ärende erfarit att ett flertal åtgärder i syfte att öka kunskapen om trämaterialiets möjligheter som byggmaterial vidtagits inom ramen för den nationella träbyggnadsstrategin i samarbete med bl.a. branschens egna organisationer. Som framgått ovan kommer träbyggnadsstrategins uppdrag att avslutas i slutet av innevarande år med en redogörelse för vad som uppnåtts. Sett mot denna bakgrund kan båda de nu aktuella motionerna anses vara delvis tillgodosedda.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna C408 och C413.

Bostadsanpassningsbidrag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om bostadsanpassningsbidrag. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstaganden samt gällande regler.

Jämför reservation 7 (v, mp).

Bakgrund

Enligt lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag är kommunerna skyldiga att lämna bidrag till vissa former av anpassning av bostäder i syfte att ge personer med funktionshinder möjlighet till ett självständigt liv i ett eget boende. Bostadsanpassningsbidrag kan lämnas till enskild person som äger en bostad för permanent bruk eller som innehar en sådan bostad med hyres- eller bostadsrätt (4 §). Vid köp eller byte av bostad lämnas bidrag till kostnadskrävande åtgärder endast om det finns särskilda skäl för att välja en bostad som kräver anpassning (9 §).

Motionerna

I motion C254 av Jörgen Johansson (c) föreslås att en översyn genomförs av lagen (yrkande 1). Motionären ifrågasätter bl.a. de förändringar som gjordes i lagen år 2000 med innebörden att även s.k. standardhöjande åtgärder kan berättiga till bidrag. Vidare ifrågasätter motionären att det saknas en möjlighet för kommunen att kräva att hiss återanvänds efter att bidragstagaren avlidit.

I två motioner, Fö213 av Elina Linna m.fl. (v) yrkande 2 samt So254 av Kerstin Lundgren och Per Lodenius (båda c) yrkande 4, föreslås att stödet till bostadsanpassning ska kunna användas till åtgärder för att elöverkänsliga ska kunna bo kvar i sina hem, s.k. elsanering.

Enligt motion C415 av Betty Malmberg (m) saknas möjlighet att ansöka om bostadsanpassningsbidrag avseende åtgärder i fastighet belägen i annan kommun än där den sökande är folkbokförd. Motionären anser att en sådan möjlighet bör införas i syfte att underlätta för personer med funktionsnedsättningar att byta bostadsort.

Utskottets ställningstagande

Förslag motsvarande dem som läggs fram i de tre förstnämnda motionerna behandlades även föregående år av civilutskottet (bet. 2006/07:CU18). Utskottet, som vidhåller sin uppfattning i dessa frågor, konstaterade då att Boverket svarar för en återkommande rapportering till regeringen om den aktuella bidragsverksamheten och att eventuella problem får förutsättas bli uppmärksammade i detta sammanhang. I dialogen mellan Regeringskansliet och Boverket hade bl.a. den i en av motionerna omnämnda frågan om återanvändning av hissar diskuterats. Sedan dess har Boverket genom sitt regleringsbrev från Miljödepartementet (M2007/5487/A) fått regeringens uppdrag att överväga frågor om återanvändning av installationer finansierade med bostadsanpassningsbidrag. I regleringsbrevet anfördes följande.

Regleringen av bostadsanpassningsbidrag bör ändras så att det i vissa fall blir möjligt för kommuner att återanvända hissar och större installationer. Boverket ska belysa dessa möjligheter och föreslå de ändringar av bestämmelserna som skulle göra det möjligt att i vissa fall återanvända installationer som finansierats med bostadsanpassningsbidrag. Arbetet ska ske i samverkan med Socialdepartementet och redovisas senast den 1 mars 2009.

Förslag om bostadsanpassningsbidrag för elöverkänsliga har behandlats av riksdagen under en följd av år. Civilutskottet konstaterade föregående år (bet. 2006/07:CU18), liksom bostadsutskottet dessförinnan, att Boverket i sin tolkning av det aktuella rättsläget utgår från den vetenskapliga bedömning av elöverkänslighet som gjorts av bl.a. Socialstyrelsen och Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap. Utskottet fann inte heller skäl för riksdagen att frånga denna bedömning.

Vad slutligen gäller förslaget i den sistnämnda motionen kan utskottet inte finna att bestämmelserna i lagen om bostadsanpassningsbidrag utgör något formellt hinder för en person folkbokförd i en kommun att söka bidrag för anpassning för bostad i den kommun han eller hon ska flytta till. Bidraget söks i den kommun där den aktuella fastigheten ligger.

Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet motionerna C254 yrkande 1, C415, Fö213 yrkande 2 samt So254 yrkande 4.

Reservationer

1. En fortsatt reformering av plan- och bygglagstiftningen, punkt 1 (s)

av Carina Moberg (s), Johan Löfstrand (s), Christina Oskarsson (s), Hillevi Larsson (s), Gunnar Sandberg (s) och Ameer Sachet (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2007/08:C267, 2007/08:C289, 2007/08:C292, 2007/08:C326, 2007/08:C340, 2007/08:C352, 2007/08:C359, 2007/08:C368 yrkande 1, 2007/08:C396 yrkande 3 och 2007/08:C402 yrkandena 1–5, bifaller delvis motion 2007/08:C288 och avslår motionerna 2007/08:C206 yrkandena 1–4 och 6–8, 2007/08:C214, 2007/08:C222, 2007/08:C226 yrkandena 2–4, 2007/08:C230, 2007/08:C254 yrkande 3, 2007/08:C255, 2007/08:C256, 2007/08:C257, 2007/08:C263 yrkandena 1, 2 och 6, 2007/08:C280, 2007/08:C322 yrkandena 1 och 2, 2007/08:C327, 2007/08:C371 yrkande 20, 2007/08:C387, 2007/08:C391, 2007/08:C395 yrkandena 1–3, 2007/08:C422 yrkandena 1 och 2, 2007/08:Fö202 yrkande 2, 2007/08:So254 yrkandena 2 och 3, 2007/08:T327 yrkandena 6 och 7, 2007/08:T545 yrkande 2 och 2007/08:A402 yrkande 22.

Ställningstagande

Regeringen har hittills lagt fram två propositioner som utgår från de överväganden och förslag som den parlamentariskt sammansatta PBL-kommittén presenterat. Den första propositionen innehöll inte några lagförslag utan innebar endast att regeringen begärde riksdagens godkännande för inriktningen av det fortsatta arbetet med en ny instansordning för prövning av ärenden enligt PBL. Den andra propositionen innehöll visserligen ett antal konkreta förslag om ändringar i olika delar av PBL, men kan inte sägas ha inneburit något avgörande steg på vägen mot en sedan länge efterfrågad reformerad plan- och bygglagstiftning. Det återstår således för regeringen att ta ställning till och lägga fram förslag i flertalet av de frågor som PBL-kommittén behandlat i sina betänkanden.

Den parlamentariskt sammansatta PBL-kommittén, som tillsattes år 2002 av den socialdemokratiska regeringen, genomförde en bred översyn av plan- och bygglagstiftningen. Kommitténs slutbetänkande Får jag lov? Om planering och byggande (SOU 2005:77) lades fram hösten 2005, och remissbehandlingen avslutades i februari 2006. Redan en vecka innan

remissbehandlingen hade hunnit avslutas riktade de nuvarande regeringspartierna genom i denna del likalydande reservationer kritik mot den socialdemokratiska regeringen för att ingen proposition baserad på utredningsmaterialet hade lagts fram för riksdagens avgörande (bet. 2005/06:BoU7 res. 1–3 och 5). I reservationerna framhölls att ”det nu är dags att gå från ord till handling”. Efter två års beredning i Regeringskansliet, varav huvuddelen under den nuvarande regeringens ledning, kan vi instämma i denna slutsats. Det är nu hög tid för regeringen att presentera *ett sammanhållet* förslag till en reformering av PBL som omfattar samtliga frågor och som innebär att en förbättrad och förstärkt lagstiftning snarast kan börja tillämpas i samhällsbyggandet.

Genom att regeringen hittills inte har tagit ett helhetsgrepp på lagstiftningsarbetet finns en uppenbar risk för att regelverket åtminstone under en tid framöver blir diffust och ostrukturerat. Det ambitiösa utredningsarbetet och det omfattande material som föreligger får inte resultera i något som kan betraktas som ett lappverk. Vi anser därför att riksdagen, i enlighet med vad som förordas i motion C402, genom ett tillkännagivande till regeringen bör begära att en samlad proposition som beaktar helheten av PBL-kommitténs arbete snarast bör läggas fram.

Vi anser att de förslag som läggs fram i PBL-kommitténs betänkande i huvudsak är bra och föreslår att riksdagen i tillkännagivandet till regeringen särskilt understryker att det är viktigt att regeringen redovisar sina ställningstaganden och förslag i samtliga frågor som tagits upp av utredningen. I den ovan nämnda motionen lyfts också ett antal frågor fram som särskilt bör beaktas i den kommande propositionen. Ett omfattande underlagsmaterial för ställningstaganden i dessa frågor finns att tillgå genom PBL-kommitténs betänkanden och de remissvar som inkommit från en lång rad berörda instanser. Bland de frågor som enligt vår uppfattning är av särskild vikt att beakta i arbetet med att reformera plan- och bygglagstiftningen bör nämnas behovet av en strategisk plan- och byggprocess där kommuninvånarna är delaktiga redan från början. Ett första led i denna process bör utgöras av en enklare och mer strategisk översiktsplanering. Vidare är det angeläget att underlätta arbetet med detaljplanering och i denna process lägga fokus på strukturella frågor. Vi anser att kravet på byggnämnan kan slopas och ersättas av ett samordnat förfarande med bygglovsprövningen. Det är vidare angeläget att finna former för att samordnade besked ska kunna ges vid prövning enligt både PBL och miljöbalken. Det är också viktigt att tydliggöra både rätten att överklaga och överprövningens omfattning. Vi anser att kravet på bygglov för anläggningar och andra fasta anordningar bör få en generell utformning. Regeringen bör i en förordning närmare ange vilka anläggningar och fasta anordningar som ska omfattas av lovplikten. Syftet med ändringen är att hålla lagtexten på en mer övergripande nivå och låta regeringen precisera innehållet. Därmed underlättas också anpassningar till nya behov.

Det ovan anförda innebär ett bifall till motion C402 yrkandena 1–5. Även i flera andra (s)-motioner läggs motsvarande förslag fram liksom förslag i mer avgränsade frågor. Vi anser att även dessa frågor, med utgångspunkt i PBL-kommitténs överväganden och förslag, bör ges stor uppmärksamhet i den avslutande beredningen inom Regeringskansliet och i en sammanhållen PBL-proposition till riksdagen. Det gäller inte minst behovet av att i högre grad uppmärksamma klimat- och energifrågorna i den fysiska planeringen. Likaså måste tillgänglighetsfrågorna lyftas fram i alla led av plan- och byggprocessen samt i arbetet med förbättringar av befintliga miljöer. Behovet av grönområden i tätorter bör uppmärksammas i kommunernas arbete liksom miljörelaterade frågor gällande olika anläggningar och installationer som kan skapa oro i närområdet. Det gäller exempelvis mobiltelefonimaster och andra installationer som särskilt uppmärksammats under senare år.

Det nu anförda innebär bifall till motionerna C267, C289, C292, C326, C340, C352, C359, C368 yrkande 1 och C396 yrkande 3 samt ett delvis bifall till motion C288. Övriga motioner som behandlats i detta avsnitt avstyrks i den mån de inte kan anses vara tillgodosedda med det anförda.

2. En fortsatt reformering av plan- och bygglagstiftningen, punkt 1 (v)

av Egon Frid (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2007/08:C206 yrkandena 1–4 och 6–8, 2007/08:C226 yrkandena 2–4, 2007/08:C263 yrkandena 1, 2 och 6 samt 2007/08:T327 yrkandena 6 och 7 samt avslår motionerna 2007/08:C214, 2007/08:C222, 2007/08:C230, 2007/08:C254 yrkande 3, 2007/08:C255, 2007/08:C256, 2007/08:C257, 2007/08:C267, 2007/08:C280, 2007/08:C288, 2007/08:C289, 2007/08:C292, 2007/08:C322 yrkandena 1 och 2, 2007/08:C326, 2007/08:C327, 2007/08:C340, 2007/08:C352, 2007/08:C359, 2007/08:C368 yrkande 1, 2007/08:C371 yrkande 20, 2007/08:C387, 2007/08:C391, 2007/08:C395 yrkandena 1–3, 2007/08:C396 yrkande 3, 2007/08:C402 yrkandena 1–5, 2007/08:C422 yrkandena 1 och 2, 2007/08:Fö202 yrkande 2, 2007/08:So254 yrkandena 2 och 3, 2007/08:T545 yrkande 2 och 2007/08:A402 yrkande 22.

Ställningstagande

Inledning

Det finns ett stort behov av att reformera och demokratisera formerna för den fysiska planeringen i kommunerna. PBL-kommittén presenterade överväganden och förslag som delvis har denna inriktning. Det är angeläget att regeringen snarast lägger fram en proposition som utgår från det föreliggande utredningsmaterialet.

I ett antal frågor ledde emellertid utredningen inte fram till förslag om tillfredsställande lösningar. På dessa områden finns det därför behov av kompletterande överväganden så att ett heltäckande förslag kan läggas fram för riksdagen. I motioner från Vänsterpartiet finns förslag om de mest angelägna kompletteringarna i förhållande till vad PBL-kommittén förordat. Jag redovisar nedan kortfattat innebörden i dessa yrkanden under de rubriker som utskottet valt för sin redovisning av motionsförslagen.

Jämställdhetsfrågor i planeringen

Samhällsplanering förväntas vara till lika stor nytta för alla, dvs. för såväl kvinnor som män. Utgångspunkten i den fysiska planeringen och markanvändningen är således en könsblind hållning. Det är emellertid uppenbart att kön har betydelse även i samhällsplaneringen och att dagens planering inte svarar mot både kvinnors och mäns behov, utan att *alla* i stället blir synonymt med *män*.

Behovet av att utgå från könsperspektivet i samhällsplaneringen har flera orsaker. Kvinnor och män rör sig olika i det fysiska rummet. Något förenklat kan man säga att en mans vardagliga rörelsemönster är: hemmet – arbetet – hemmet. En kvinnas rörelsemönster ser vanligtvis ut på ett annat sätt: hemmet – förskolan – arbetet – förskolan – affären – hemmet. Till det kan läggas att män i större utsträckning än kvinnor färdas med bil, medan kvinnor i större utsträckning använder sig av cykel eller kollektivtrafik. Kvinnors och mäns rörelser skapar olika erfarenheter och ger också olika perspektiv på vad som är viktigt att åtgärda inom samhällsplaneringen. Även i en rad andra avseenden när det gäller användningen av den fysiska miljön har kvinnor och män olika beteenden som måste beaktas i samhällsplaneringen. Det gäller allt från fritidsaktiviteter till synen på hur en trygg miljö bör vara utformad.

Mot denna bakgrund föreslås i Vänsterpartiets partimotion C206 ett antal åtgärder som bör vidtas i plan- och bygglagstiftningen och i andra sammanhang i syfte att uppnå en mer jämställd fysisk planering:

- Portalparagrafen i plan- och bygglagen, dvs. 1 kap. 1 §, bör kompletteras så att jämställdhetsaspekterna lyfts fram.
- Krav bör införas på att jämställdhetskonsekvensbeskrivningar upprättas i samband med arbetet med översiktsplaner och detaljplaner.
- Krav bör ställas på att könsuppdelad statistik ska finnas som underlag i samband med framtagande av fysiska planer.

- Sverige bör verka för att ett jämställdhetsperspektiv inarbetas i EU:s olika dokument som rör fysisk planering.
- I regleringsbrev eller myndighetsinstruktioner bör krav ställas på att analyser om konsekvenserna för jämställdheten genomförs av olika myndighetsbeslut som rör markanvändning, byggande och rumsliga strukturer.
- Regeringen bör ge Boverket i uppdrag att undersöka möjligheten att starta ett pilotprojekt i ett tiotal kommuner rörande jämställdhet och fysisk planering.

Planering för handelsetableringar

Under en följd av år har antalet stormarknader och externa köpcentrum ökat kraftigt. Det tycks inte finnas någon gräns för de stora handelskedjornas expansionsbehov. Utbyggnaden sker vanligen utan att tillräckliga analyser genomförts av vilka följder som denna expansion för med sig. Det är emellertid uppenbart att etableringen av externa köpcentrum får negativa konsekvenser i en rad olika avseenden. Det gäller bl.a. frågor om miljö och energi, jämställdhet samt tillgången till handel i tätortscentrum och bostadsområden.

Handelsetableringarna i externa lägen förutsätter vanligen biltransporter med de negativa miljökonsekvenser som det för med sig. De leder dessutom ofta till att handeln i andra delar av kommunen, dvs. i kommuncentrum, bostadsområden och på landsbygden, utarmas. Denna utveckling är allvarlig särskilt sett i ett jämställdhetsperspektiv. Det är de billösa i samhället som drabbas. I dag är 70 % av bilförarna män, och bland de äldre är fördelningen ännu skevare, liksom bland låginkomsttagare.

Det brukar hävdas att de externa lägena leder till ökad konkurrens och lägre priser för konsumenterna. Det finns emellertid undersökningar som visar att butiker med ett lågpriskoncept har större betydelse i detta avseende. Etablering av sådana lågprisbutiker kan mycket väl göras i bostadsnära lägen.

Jag anser att lagstiftningen i dag är otillräcklig för att garantera att tillräckliga sociala hänsyn tas vid etableringen av externa köpcentrum och därför bör skärpas. PBL-kommittén presenterade emellertid inte några tillfredsställande förslag i denna fråga. I avvaktan på att ett sådant förslag kan tas fram i det fortsatta beredningsarbetet bör därför den vidare utbyggnaden av dagligvaruhandeln i externa lägen stoppas genom ett moratorium. Lagstiftningsarbetet i frågan bör inriktas på att utforma särskilda bestämmelser rörande detaljhandelsanläggningar i externa lägen.

Bullerfrågor i planeringen

De riktlinjer för acceptabel ljudnivå som har utformats i syfte att uppnå en bättre ljudmiljö i våra bostäder har under senare år orsakat en osäkerhet om möjligheterna att bygga bostäder i städernas och tätorternas centrala delar. Den rapport som Boverket har presenterat till ledning för planerings-

arbetet och lagtolkningen på detta område har inte heller kunnat undanröja denna osäkerhet. Vänsterpartiet anser att det är självklart att hälsoriskerna med buller i bostadsmiljöerna måste tas på största allvar. Bostadsmiljöer som är hälsovådliga i olika avseenden bör givetvis inte komma till stånd. Samtidigt är det viktigt att beakta att samhället måste få innehålla en mångfald av miljöer. Miljön i städernas centrala delar är för många mycket eftertraktad, trots att både billigare och tystare bostäder vanligen finns i de mer perifera delarna av städerna.

En grundläggande utgångspunkt vid all fysisk planering och samhällsbyggande är att en hållbar utveckling ska främjas, liksom att en god och hälsosam livsmiljö ska tillförsäkras. Långsiktig hållbarhet innefattar emellertid såväl ekologisk och ekonomisk som social och kulturell hållbarhet. Det är denna sammansatta helhetsbild som bör prägla bedömningen av en plan. Detta bör även gälla i samband med förtätningar och kompletteringar av bebyggelsen i städernas centrala, och därmed mer miljöutsatta, delar. Sådana förtätningar medför flera miljöfördelar som ett minskat bilberoende och ett bättre utnyttjande av befintlig infrastruktur.

Vänsterpartiets uppfattning att en helhetsbedömning måste ligga till grund för miljöbedömningen av en plan innebär inte att man bör göra avkall på kravet på tysta bostäder. De angivna riktvärdena för ljudnivå inomhus, bakom stängda fönster, finns all anledning att hävda. Däremot ifrågasätter vi behovet av att i alla lägen hålla fast vid de nuvarande riktvärdena för maximal ljudnivå utomhus vid husfasad, dvs. en ekvivalentnivå om 55 dB (A). Det måste vara möjligt att ta större hänsyn till att det i dag finns teknik som gör det fullt möjligt att få ner bullernivåerna till mycket låga nivåer inomhus.

Att planera för en långsiktigt hållbar stad och för goda boendemiljöer måste alltid handla om att väga samman åtskilliga faktorer till en bra helhet. Regelverket bör fortsättningsvis på ett tydligt sätt göra sådana avvägningar möjliga.

Kommuner, länsstyrelser, trafikverken och andra trafikhuvudmän har länge framfört att det föreligger en konflikt mellan PBL och miljöbalken, vilket skapar osäkerhet och svårhanterliga situationer. Efter att kommun och länsstyrelse funnit att en plan är förenlig med de krav som ställs i PBL, och efter att en sådan samlad bedömning lett fram till att avsteg från riktvärdena för trafikbuller får göras, finns det en risk att de boende ändå upplever att de är bullerstörda från trafiken. Om kommunens miljönämnd då gör bedömningen att det är en olägenhet som påverkar människors hälsa enligt miljöbalken, kan krav riktas mot en verksamhetsutövare, exempelvis Vägverket, att vidta kostsamma åtgärder. Detta är inte en acceptabel situation, utan samhällets bedömning av vad som är en lämplig boendemiljö måste vara entydig. En samordning mellan PBL och miljöbalken måste således ske vad gäller prövningen av planer avseende buller.

Barnperspektivet i planeringen

Vem för flickors och pojkars talan i arbetet med översiktsplaner och detaljplaner? I FN:s barnkonvention slås fast att barnens bästa alltid ska komma i första rummet och att barnet har rätt att uttrycka sin mening i alla frågor som berör det. I Norge har man ställt tydliga krav på kommunerna när det gäller barn och planering. En följd av detta är att den norska staten ålagt varje kommun att utse en ansvarig tjänsteman som har till uppgift att tillvarata barnens intressen.

Vänsterpartiet anser att Sverige bör följa den norska modellen. Regeringen bör utreda förutsättningarna för att varje kommun ska kunna ha en ansvarig tjänsteman som tillvaratar barnens intressen. Det är också nödvändigt att i samhällsbyggandet låta barn och ungdomar själva vara med och påverka sin livssituation utifrån sitt tänkande och sina erfarenheter. Regeringen bör därför även lämna förslag till nationella riktlinjer för barns deltagande och rättigheter i samhällsbyggandet.

Boendeplaneringsprogram

Jag anser att det ska vara obligatoriskt för kommunerna att upprätta boendeplaneringsprogram i syfte att garantera en hög kvalitet i bostäder och boendemiljöer. Boendeplaneringsprogrammen ska vara heltäckande och övergripande och redovisas till regeringen via länsstyrelserna minst en gång per mandatperiod. De ska behandla såväl handlingsplaner för nyproduktion och ombyggnad som förändringar i service, infrastruktur och omgivande miljö. Kvalitetskraven på boendemiljön ska utvecklas till att omfatta energi- och miljökrav, trygghet och säkerhet, feministiskt perspektiv samt social och ekologisk hållbarhet.

I motion C263 utvecklas Vänsterpartiets syn på hur boendeplaneringsprogrammen ska kunna bidra till en mer demokratisk planeringsprocess och vilka centrala frågor som särskilt bör lyftas fram i programmen. Några av dessa centrala frågor rör hur man ska kunna uppnå ekologiskt hållbara boendemiljöer, utveckla kvaliteten i boendet och dess omgivning, tillgodose krav på äldreboende och tillgänglighet, uppnå trygghet i boendemiljöerna för alla grupper, bryta segregationen samt beakta barn- och jämställdhetsperspektiven i den fysiska planeringen.

Förslag

Vad jag ovan anfört om reformeringen av PBL bör riksdagen som sin mening tillkännage för regeringen. Det innebär ett bifall till motionerna C206 yrkandena 1–4 och 6–8, C226 yrkandena 2–4, C263 yrkandena 1, 2 och 6 samt 2007/08:T327 yrkandena 6 och 7. Övriga motioner avstyrks i den mån de inte är tillgodosedda med det anförda.

3. En fortsatt reformering av plan- och bygglagstiftningen, punkt 1 (mp)

av Jan Lindholm (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2007/08:C280, 2007/08:C371 yrkande 20, 2007/08:C422 yrkandena 1 och 2, 2007/08:Fö202 yrkande 2, 2007/08:So254 yrkande 2, 2007/08:T545 yrkande 2 och 2007/08:A402 yrkande 22 och avslår motionerna 2007/08:C206 yrkandena 1–4 och 6–8, 2007/08:C214, 2007/08:C222, 2007/08:C226 yrkandena 2–4, 2007/08:C230, 2007/08:C254 yrkande 3, 2007/08:C255, 2007/08:C256, 2007/08:C257, 2007/08:C263 yrkandena 1, 2 och 6, 2007/08:C267, 2007/08:C288, 2007/08:C289, 2007/08:C292, 2007/08:C322 yrkandena 1 och 2, 2007/08:C326, 2007/08:C327, 2007/08:C340, 2007/08:C352, 2007/08:C359, 2007/08:C368 yrkande 1, 2007/08:C387, 2007/08:C391, 2007/08:C395 yrkandena 1–3, 2007/08:C396 yrkande 3, 2007/08:C402 yrkandena 1–5, 2007/08:So254 yrkande 3 och 2007/08:T327 yrkandena 6 och 7.

Ställningstagande

Inledning

I motioner från Miljöpartiet har under 2007 års allmänna motionstid lyfts fram ett antal frågor som är av särskild vikt att beakta i den fortsatta beredningen av utredningsmaterialet från PBL-kommittén. Jag anser att riksdagen i ett tillkännagivande till regeringen bör ställa sig bakom förslagen i dessa motioner samt begära att regeringen snarast återkommer med ett förslag till en reformerad plan- och bygglagstiftning. Nedan återger jag kortfattat innehållet i de överväganden och förslag på olika områden som finns i de aktuella motionerna.

Plan- och byggprocessen m.m.

Det finns starka skäl att stärka talerätten för miljöorganisationer enligt PBL. De förändringar som riksdagen beslutade hösten 2007 går inte tillräckligt långt i detta avseende. I ett kommande förslag om förändringar i PBL bör därför rätten för miljöorganisationer att överklaga gälla alla detaljplaner som kan antas ha en betydande miljöpåverkan. Talerätten bör även gälla en länsstyrelses beslut att inte pröva en kommunal detaljplan.

Planering för handelsetableringar

Mellan åren 1993 och 2004 minskade antalet dagligvarubutiker med 30 %. Fortfarande försvinner i genomsnitt en dagligvarubutik varannan dag. Den bakomliggande orsaken är framför allt utbyggnaden av externa köpcentrum och stormarknader, som slår ut lokala och boendenära butiker. Det leder till att det blir krångligare och dyrare att transportera sig till dagligvarubutiken. Den snabba expansionen av stormarknaderna gör att fler åker bil för att handla mat. Fler bilresor innebär en ökad påverkan på miljön i form av utsläpp från bilarna, men också i form av exploatering av mark för att upprätthålla vägar, parkeringsplatser etc. Vägarna tar över och begränsar tillgången till tätortsnära grönområden, vilket försämrar människors hälsa och välbefinnande.

Trots att externa köpcentrum medför en betydande miljöpåverkan krävs i dag inget som helst tillstånd enligt miljöbalken för att få bygga ett nytt köpcentrum. Tillståndsgivningen sker enligt PBL, och vid denna prövning behöver man bara beakta miljöbalkens regler, utan krav på en redovisning av hur detta har skett.

Den uteblivna miljöprövningen är inkonsekvent. Ett nytt externt köpcentrum kan innebära en kraftig ökning av biltrafiken, nedlagda butiker inom ett stort område och följdkrav på stora anslutningsanläggningar med betydande intrångseffekter. Det är en omfattande miljöpåverkan som kan ge stora strukturella effekter i såväl den egna kommunen som i grannkommunerna. Det finns många exempel på anläggningar med väsentligt mindre miljöpåverkan för vilka det i dag krävs en betydligt mer omfattande miljöprövning (exempelvis stall och bagerier). Dessutom är en tillståndsgivning på en högre nivå än den kommunala motiverad med tanke på att effekterna ofta berör flera kommuner. Jag anser därför att externa köpcentrum överstigande 1 500 kvadratmeter bör föras upp på B-listan i bilagan till förordningen om miljöfarlig verksamhet. Det skulle innebära att det krävs tillstånd av länsstyrelsen för att bygga nya externa köpcentrum.

Lågstrålande zoner och mobiltelefonimaster

Alltfler kommuner inser att de inte kan skydda sina medborgare, som de enligt socialtjänstlagen är skyldiga att göra, från den ohälsa som många individer drabbas av på grund av den allt vanligare förekommande icke-ioniserande strålning från framför allt digitala signalkällor. Kommunernas oförmåga att fullgöra sin skyldighet har flera orsaker. Det beror bl.a. på okunskap och otydliga forskningsrön, frånvaron av skyddade strålningsfria eller lågstrålande områden, bristande tillämpning av miljöbalkens försiktighetsprincip samt att svenska myndigheter har en benägenhet att dra för långtgående slutsatser av befintlig forskning.

En av de allvarliga bristerna i dagens lagstiftning är således att kommuner inte har laglig rätt att freda s.k. lågstrålande eller strålningsfria områden. Det är emellertid inte rimligt att exploateringsintresset alltid ska gå

före skyddet av människans hälsa. Riksdagen bör därför ge regeringen till känna att det i PBL bör införas regler som möjliggör för kommuner att freda lågstrålande områden.

Jämställdhetsfrågor i planeringen

För att skapa jämställda levnadsförhållanden och ett mer jämställt samhälle krävs att den fysiska planeringen och utformningen av bebyggelsen sker efter både kvinnors och mäns förutsättningar. Traditionellt sett har dock samhället planerats efter mäns intressen och behov. Det har bidragit till att befästa de traditionella könsrollerna och begränsat handlings- och livsutrymmet främst för kvinnor, men även för män. Det är nu hög tid att planeringen av den fysiska miljön läggs om och tar sin utgångspunkt i ett jämställdhetsperspektiv. Det kommunala planmonopolet och länsstyrelsernas tillsyn över plan- och byggväsendet måste utnyttjas i detta syfte.

Jämställdhetsfrågorna måste komma in i alla led av planeringsarbetet. Det är av särskild vikt att lyfta fram kvinnors erfarenheter redan i den överblickliga planeringen eftersom översiktsplanerna ligger till grund för detaljplanerna. Det måste således redan från början beaktas att kvinnor i högre grad än män vill ha en samhällsplanering som skapar närhet mellan bostaden, förskolan/skolan, arbetsplatsen och vardaglig service av olika slag. Dessutom använder kvinnor inte bil i lika hög grad som män och blir därmed mer beroende av närhet och fungerande kollektiva kommunikationer samt tillgången till gång- och cykelvägar. För kvinnor är det också betydelsefullt att samordning av olika funktioner bidrar till ett levande samhälle där människor rör sig, vilket skapar en känsla av trygghet.

Ett sätt att lyfta fram jämställdhetsfrågorna vid planeringen är att ta in synpunkter från fler verksamheter och organisationer som representerar kvinnors intressen när planfrågor remissbehandlas. Enligt Miljöpartiets uppfattning ska dessa remissinstansers synpunkter väga särskilt tungt vid beslut om översikts- och detaljplaner.

I sin tillsynsroll och rådgivande roll har länsstyrelserna en viktig uppgift att se till att arbetet med planerna syftar till ett jämställt samhälle. Genom sitt övergripande och samordnande ansvar har länsstyrelserna möjligheter att informera om bra jämställdhetsåtgärder i den kommunala planeringen. Mot den bakgrunden anser jag att länsstyrelserna bör få regeringens uppdrag att ta fram strategier för hur stödsatser för jämställdhetsintegrering ska organiseras och genomföras i arbetet med kommunernas översikts- och detaljplaner.

Klimat- och energifrågor i planeringen

Transportfrågorna måste ges en betydligt större tyngd i den fysiska planeringen. I ett allt svårare energiförsörjningsläge måste transportsystemen utformas på ett sätt där klimat- och energihänsyn tas i största möjliga utsträckning. Transportlösningarna måste också vara i fokus när det gäller bostädernas lokalisering, närheten till service, rekreativsmöjligheter, skolor

och mycket annat. Det innebär exempelvis att lösningar liknande den s.k. bandstaden bör prövas och att större vikt bör läggas vid förtätningar av befintliga byggda miljöer, liksom ökad integration av arbetsplatser i bostadsområden. Det räcker inte med att vi ändrar livsstil utifrån de nya förutsättningarna, vi måste även bygga vårt samhälle för det nya sättet att förhålla sig.

De ibland höga kostnaderna för investeringar i en miljövänlig och energieffektiv infrastruktur gör det särskilt angeläget att maximera effektiviteten i genomförandet. Ibland är effektivisering av det befintliga järnvägssystemet mer effektivt än en ny sträckning. I samband med järnvägsbyggen behöver tillståndprocesserna förenklas för att möjliggöra snabbare genomföranden utan att äventyra miljö- eller hälsoskydd. Det är orimligt att enskilda kommuner kan bromsa eller till och med stoppa vissa projekt som är av nationell betydelse för järnvägens utveckling. Det bör därför genomföras ändringar i PBL och miljöbalken som innebär att strategiska klimatinvesteringar får status som riksintresse när planer för dessa ställs mot andra intressen.

Förslag

Vad jag ovan anfört med anledning av motionerna C280, C371 yrkande 20, C422 yrkandena 1 och 2, Fö202 yrkande 2, So254 yrkande 2, T545 yrkande 2 och A402 yrkande 22 bör riksdagen som sin mening tillkänna för regeringen. Övriga motioner som behandlas i avsnittet om en fortsatt reformering av PBL avstyrks.

4. Byggregler, punkt 2 (v)

av Egon Frid (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2007/08:C290 och 2007/08:MJ449 yrkande 19 och avslår motion 2007/08:C371 yrkande 14.

Ställningstagande

En effektivare energianvändning och en bättre energihushållning har en avgörande betydelse för energiomställningen och klimatarbetet. Det finns fortfarande en mycket stor potential för att energieffektivisera. Samtidigt har byggmetoderna under senare år utvecklats. Mycket energieffektiva och samtidigt ekonomiskt försvarbara lösningar finns nu att tillgå både för ny- och ombyggnad.

Sett mot denna bakgrund finns det, som framhålls i Vänsterpartiets partimotion MJ449, skäl att också skärpa de krav på ett energieffektivt utförande vid ny- och ombyggnation som ställs upp i Boverkets byggregler. Regeringen bör därför ta initiativ till sådana förändringar och även återkomma med förslag till riksdagen vid eventuella behov av att även förändra lagstiftningen på området.

Vidare finns det, som anförs i motion C290, skäl att se över Boverkets byggregler med utgångspunkten att reglerna i största möjliga utsträckning bör vara utformade så att felaktiga byggmetoder motverkas. Det är i detta syfte också nödvändigt med strängare krav på uppföljning av att regelverk på området verkligen efterlevs.

Jag anser att riksdagen som sin mening bör tillkännage det anförda för regeringen. Det innebär ett bifall till motion MJ449 yrkande 19 samt C290.

5. Byggregler, punkt 2 (mp)

av Jan Lindholm (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2007/08:C290 och 2007/08:C371 yrkande 14 och avslår motion 2007/08:MJ449 yrkande 19.

Ställningstagande

Bostadshus måste uppfylla högt ställda miljökrav. Flera hundratusen personer lider av olika sjukdomssymtom som en följd av dålig ventilation, dåliga byggmetoder och ohälsosamma byggmaterial. Under det senaste året har omfattande mögelskador avslöjats även i tämligen nyproducerade hus, där orsaken visat sig vara nya förenklade byggmetoder. Bostadssektorn står också för en betydande del av den totala energiförbrukningen och för mycket av det avfallsmaterial som i dag inte återvinns i tillräcklig utsträckning.

Det är således nödvändigt att med olika metoder påskynda en miljöanpassad utveckling av bostadssektorn. Det finns skäl att se över Boverkets byggregler med utgångspunkten att miljövänliga byggmetoder och lösningar bör gynnas i största möjliga utsträckning. Det är vidare nödvändigt att den kunskap som successivt byggs upp genom sektorns egna initiativ tas till vara och integreras i de krav som ställs på bostadsproduktionen. Ett sådant initiativ är den frivilliga sektorsamverkan som sker inom ramen för Bygga-bo-dialogen och som samordnas av Boverket. De tre områden som särskilt prioriteras i denna samverkan är hälsosam inomhusmiljö, effektiv energianvändning och effektiv resursanvändning. Inom ramen för dialogen utarbetas olika rekommendationer för exempelvis miljöklassning av bygg-

nader. Ett sätt att snabbt och effektivt sprida dessa rekommendationer är att integrera dem i Boverkets byggregler – BBR. Jag anser därför att regeringen bör ge Boverket ett uppdrag med denna inriktning.

Vad jag nu anfört med anledning av motionerna C290 och C371 yrkande 14 bör riksdagen som sin mening tillkännage för regeringen.

6. Solfångare på tak, punkt 3 (mp)

av Jan Lindholm (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:C371 yrkandena 16 och 17.

Ställningstagande

Bebyggelse och boende svarar för drygt 40 % av Sveriges totala energiförbrukning. Direktverkande el och fossila bränslen står än i dag för en betydande andel av bostadsuppvärmningen. Det är nödvändigt att minska energiförbrukningen genom bättre isolering och att använda en allt större andel förnybara energikällor. I detta arbete är det viktigt att på olika sätt ta vara på solenergin. Potentialen för användning av solenergi är stor även i Sverige. En stor andel av våra hustak är vända i ett för solenergi lämpligt läge, trots att inga regler föreskrivit detta.

Riksdagen bör ställa sig bakom ett mål om att vart fjärde tak ska ha en solfångare år 2020. För att nå detta mål krävs inte bara morötter utan även styrande regler. En modern bygglagstiftning bör innehålla regler om att tak och fasader på nya byggnader så långt som möjligt ska ta vara på den energi som faller på byggnaden. Ett sätt att styra i denna riktning är att i bygglagstiftningen ta in krav på att energiaktiva tak ska användas vid nybyggnation. Samma krav borde kunna ställas när det är dags att byta tak på miljonprogrammets alla byggnader och vid andra stora renoveringsprojekt. Regeringen bör utreda frågan och återkomma till riksdagen med förslag om ett regelverk som kan ge en kraftigt styrande effekt.

Vad jag nu anfört bör riksdagen med bifall till motion C371 yrkandena 16 och 17 som sin mening tillkännage för regeringen.

7. Bostadsanpassningsbidrag, punkt 6 (v, mp)

av Egon Frid (v) och Jan Lindholm (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2007/08:Fö213 yrkande 2 och 2007/08:So254 yrkande 4 och avslår motionerna 2007/08:C254 yrkande 1 och 2007/08:C415.

Ställningstagande

Alltfler människor upplever elöverkänslighet av varierande grad. Enligt Elöverkänsligas förbund lider i dag omkring 180 000 svenskar av sådana problem. Inom forskningen råder fortfarande delade meningar om orsakerna till elöverkänsligheten. De elöverkänsliga möts ofta med misstro och nekas stöd för åtgärder som kan förbättra deras dagliga tillvaro.

Vi anser att oavsett orsakerna till elöverkänsligheten måste de människor som drabbats få hjälp att klara av sitt boende. Det har visat sig att elsanering av den drabbades bostad kan bidra till att besvären av elöverkänsligheten minskar avsevärt. Bostadsanpassningsbidrag bör därför kunna utgå för elsanering av bostäder. Skulle detta ställningstagande förutsätta en lagändring bör regeringen skyndsamt återkomma till riksdagen med förslag i frågan.

Vad vi nu med anslutning till motionerna Fö213 yrkande 2 och So254 yrkande 4 anfört bör riksdagen som sin mening tillkännage för regeringen. Övriga motioner om bostadsanpassningsbidrag avstyrks.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2007

2007/08:C206 av Lars Ohly m.fl. (v):

1. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag om att införa särskilda bestämmelser rörande detaljhandelsanläggningar i externa lägen i PBL.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ett moratorium mot externa köpcentrum införs.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om krav på jämställdhetskonskvensbeskrivningar i samband med arbetet med översiktsplaner och detaljplaner.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att könsuppdelad statistik ska finnas med som underlag i samband med framtagande av översiktsplaner, detaljplaner eller andra plandokument av större betydelse för framtiden.
6. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag om att i plan- och bygglagens portalparagraf göra ett tillägg som betonar vikten av jämställda levnadsförhållanden.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen aktivt bör verka för att ett jämställdhetsperspektiv inarbetas i EU:s olika dokument som rör fysisk planering.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör låta undersöka möjligheten att starta ett pilotprojekt i ett tiotal kommuner rörande jämställdhet och fysisk planering och att ett konkret förslag för projektets genomförande presenteras.

2007/08:C214 av Lennart Pettersson och Roger Tiefensee (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fjärrvärmekrav i detaljplan.

2007/08:C222 av Annelie Enochson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att markområden i nya områden bör reserveras för allmänna ändamål som samlingslokaler och kyrkor.

2007/08:C226 av Egon Frid m.fl. (v):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör förtydliga riktlinjerna för buller.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att mätningar av buller ska göras inomhus, bakom stängda fönster.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en samordning av plan- och bygglagen och miljöbalken vad gäller prövningen av planer då det gäller buller.

2007/08:C230 av Sofia Arkelsten (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ett rent handelsbegrepp ska införas i plan- och bygglagen.

2007/08:C236 av Jan Ericson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en förenklad form av energideklaration.

2007/08:C254 av Jörgen Johansson (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag inkluderande förändringar av den 1 juli 2000.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att alla äldreboenden med bostäder över markplan är utrustade med hiss.

2007/08:C255 av Anders Åkesson och Karin Nilsson (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjlighet att undanröja hinder för lokalisering av bostadsfastighet i s.k. konfliktområde med hjälp av till fastighet knutet avtalsservitut.

2007/08:C256 av Staffan Danielsson och Jan Andersson (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kunna ge bygglov även vid rimliga miljöstörningar genom s.k. avtalsservitut.

2007/08:C257 av Sven Yngve Persson och Staffan Appelros (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om rätten att fortsätta med pågående verksamhet inom jordbruk trots nyetablering av bostäder.

2007/08:C263 av Egon Frid m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att varje kommun bör ha en ansvarig tjänsteman som tillvaratar barnens intressen.
2. Riksdagen begär att regeringen lämnar förslag till nationella riktlinjer för barns deltagande och rättigheter i samhällsbyggandet.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om boendeplaneringsprogram.

2007/08:C267 av Sinikka Bohlin (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om sektorsprogram för samhällsbyggnad.

2007/08:C280 av Billy Gustafsson och Louise Malmström (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om elfria zoner.

2007/08:C288 av Luciano Astudillo (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kommersialisering av det offentliga rummet.

2007/08:C289 av Gunnar Sandberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bättre planering av våra bostadsmiljöer för att minska energiåtgången.

2007/08:C290 av Morgan Johansson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av byggnormerna för byggande av bostäder.

2007/08:C292 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om krav på förenklade överklagandeprocesser.

2007/08:C322 av Hans Wallmark (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör införa en maxtid för handläggning av överklagade plan- och byggärenden.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att mer rättssäkra processer i fråga om handläggningstid införs vid överklagade plan- och byggprocesser.

2007/08:C326 av Börje Vestlund och Sylvia Lindgren (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska genomföra det man åtagit sig i Agenda 22 vad gäller tillgänglighet för alla.

2007/08:C327 av Mats Gerdau (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om avgifter för överklagande av kommunala beslut.

2007/08:C340 av Siw Wittgren-Ahl (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om åtgärder för att stimulera att nya koloniträdgårdsområden anläggs.

2007/08:C352 av Siw Wittgren-Ahl och Alf Eriksson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om planering för tillgång till trädgårdar och grönområden av olika slag.

2007/08:C359 av Yilmaz Kerimo och Tommy Waidelich (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra en översyn av hur tillgänglighetsplanen fungerar så att målet om ett tillgängligt samhälle för alla kan uppnås 2010.

2007/08:C368 av Carina Ohlsson (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om nödvändigheten av att det tas hänsyn till klimatförändringarna i all fysisk planering.

2007/08:C371 av Jan Lindholm och Karla López (båda mp):

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bygga-bo-dialogen och Boverkets byggregler BBR.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en bygglagstiftning med krav på energiaktiva tak.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att vart fjärde tak ska ha solfångare år 2020.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av förtätning av den byggda miljön enligt klimatmålen.

2007/08:C387 av Ulrika Karlsson i Uppsala och Jan Ericson (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att se över plan- och bygglagen (PBL) så att den fria etableringsrätten stärks.

2007/08:C391 av Anita Brodén och Lars Tysklind (båda fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att behovet av trädgårdar, parker och andra grönområden, för människors hälsa och för en god miljö, beaktas i programmet för hållbara städer.

2007/08:C395 av Gustav Blix och Sten Nordin (båda m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förbättrade villkor för byggandet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att städer måste få växa på stadens villkor.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att se över dagens regler för buller i samband med ny- och ombyggnad.

2007/08:C396 av Siw Wittgren-Ahl m.fl. (s):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en effektiv och demokratisk planeringsprocess.

2007/08:C402 av Carina Moberg m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att helheten av PBL-kommitténs arbete bör beaktas.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en mer strategisk översiktsplanering.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att slopa bygganmälan.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tydliggöra rätten att överklaga.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att bygglov för anläggningar och andra fasta anordningar i miljön får en generell utformning.

2007/08:C408 av Carina Adolfsson Elgestam m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av ett tydligare mål om ökad användning av råvaran trä i byggandet.

2007/08:C413 av Jan R Andersson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avskaffa träbyggnadsstrategin.

2007/08:C415 av Betty Malmberg (m):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändringar i lagen om bostadsanpassningsbidrag.

2007/08:C422 av Karin Svensson Smith m.fl. (mp):

1. Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med förslag om att göra externhandel tillståndspliktig enligt miljöbalken.
2. Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med förslag om att införa talerätt för miljöorganisationer vid tillstånd enligt plan- och bygglagen.

2007/08:Fö202 av Jan Lindholm m.fl. (mp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att i plan- och bygglagen, PBL, skapa utrymme för kommuner att freda lågstrålande områden.

2007/08:Fö213 av Elina Linna m.fl. (v):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stödet till bostadsanpassning ska kunna användas till åtgärder för att elöverkänsliga ska kunna bo kvar i sina hem.

2007/08:So254 av Kerstin Lundgren och Per Lodenius (båda c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stärka kommunernas lagstöd för skydd och inrättande av s.k. lågstrålande zoner och krav på samordning av mobiltelefonimaster.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att försiktighetsprincipen ska tillämpas vid utformning och lokalisering av alla installationer.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bostadsbidrag för s.k. elsanering.

2007/08:T327 av Lars Ohly m.fl. (v):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att med syfte att utveckla befintliga stadskärnor det i PBL ska införas särskilda bestämmelser rörande detaljhandelsanläggningar i externa lägen.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen i avvaktan på lagändringar omgående inför ett moratorium mot externa köpcentrum.

2007/08:T545 av Peter Eriksson m.fl. (mp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ändring av plan- och bygglagen så att strategiska klimatinvesteringar får status som riksintresse när planer för sådana ställs mot andra intressen (4.4.5).

2007/08:MJ449 av Lars Ohly m.fl. (v):

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med förslag på skärpta byggregler avseende energihushållning, med strängare krav på uppföljning, samt efterlevnad av regelverk.

2007/08:A402 av Peter Eriksson m.fl. (mp):

22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att länsstyrelserna bör få regeringens uppdrag att ta fram strategier för hur stödinsatser för jämställdhetsintegrering ska organiseras och genomföras i arbetet med kommunernas översikts- och detaljplaner.